

Niets en niemand

Van dezelfde auteur:

Iedere dag in dienst van jou

Ivo Bonthuis

Niets en niemand

Nieuw Amsterdam *Uitgevers*

Voor het schrijven van deze roman ontving de auteur een
stimuleringsbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

© Ivo Bonthuis 2013

Alle rechten voorbehouden

Foto omslag © Wouter Stelwagen

Omslagontwerp Herman van Bostelen

Foto auteur © Keke Keukelaar

NUR 301

ISBN 978 90 468 1467 3

www.nieuwamsterdam.nl/ivobonthuis

Voor Sai

One can not, in the space of a lifetime, improvise a code of good and evil, and thus one must resort to tradition.

– John Cheever, *The Journals of John Cheever*

*J'ai toujours eu l'impression d'être en haute mer,
menacé, au cœur d'un bonheur royal.*

Ik heb altijd de indruk gehad te leven op volle zee,
bedreigd, te midden van een vorstelijk geluk.

– Albert Camus, *L'Eté*

I

Het vliegtuig waarin Laura Innes had moeten zitten was een rokende schroothoop op een heuvelhelling. Voor de tweede keer vergeleek ze het vluchtnummer op haar ticket met het vluchtnummer op het beeldscherm.

Over de boomtoppen scheerden helikopters.

Ze had al ingecheckt toen ze ontdekte dat ze haar recorder en aantekeningen op het nachtkastje in het hotel had laten liggen. Ze excuseerde zich een weg uit terminal 2F, struikelde met haar rugzak een shuttlebus binnen, streek met haar elleboog langs iets vlijmscherps, liet op het station de taxichauffeur, die in Gambia arts was geweest, niet naar de wond kijken, hij moest rijden, rijden, rijden, de chauffeur bleef wachten terwijl de receptionist haar de neerslag van het gesprek met Madeleine overhandigde, *'Bon voyage, madame'*, en op de terugweg stopte ze een cassette in de antieke dictafoon om te controleren of Madeleine verstaanbaar was: 'Constructie, consumptie, destructie, het is allemaal volkomen logisch, Laura...'

Voor de derde keer vergeleek ze het vluchtnummer op het scherm met het vluchtnummer op haar ticket. Volkomen logisch... Allemaal goed en wel, maar het werd tijd om naar huis te gaan. Over een paar uur was het kerst-avond. De kerstboom moest worden opgetuigd.

Op een asfaltweg duwde een journalist een microfoon onder de neus van een jonge brandweerman. Hij droeg

een rol touw. Hij schudde zijn hoofd en liep door.

Zo stil als het was. Het stel naast de waterkoeler fluisterde, ogen op een ander scherm gericht. Hun onderkinnen glommen, hun witte sportschoenen schoven onrustig over het tapijt, kerstrood tapijt, maar dat moest toeval zijn. Een lang meisje, blond, roze wangen, snikte zachtjes in haar telefoon. Het was een droog snikken, ze had duidelijk niemand verloren vandaag, was alleen maar geschrokken. Laura vermoedde dat degenen die zich nu in deze futuristische terminal op Charles de Gaulle bevonden hier werkten, net als zij hun vliegtuig hadden gemist of ruim op tijd waren voor het volgende.

Een, twee, drie brandweerauto's zochten door het bos een weg naar de rook. Voor de vierde keer vergeleek ze de vluchtnummers. Wonderlijk toch: het vliegtuig dat haar naar Schiphol had moeten dragen was een schroeivlek in een boomtappentapijt.

Weken geleden had ze op de website van Albert Heijn de boodschappen al besteld, voor morgen. Rollade, aardappelkroketjes, cranberrysaus, rucolasla, gedroogde tomaten, geitenkaas, pijnboompitten, parmaham, meloen, bladerdeeg, spinazie, walnoten, sjalotjes, rode en witte wijn, crémant en champagne – met zalmmousse voor en chocolademousse na. Misschien wat veel mousse, maar ze had de boodschappenlijst overgeschreven van een huisvrouwenforum en wilde er niet van afwijken. Blijkbaar hoorde het zo. Ze wilde geen fouten maken. Ze had nooit eerder een kerstdiner verzorgd. Voor het eerst zou de familie Innes Kerst vieren met alles erop en eraan, met ballen en een piek. Alles in traditioneel kerstrood. De klokjes, de engelen, en ook de slingers, zoals in de boom naast de kassa van de parfumerie, waarvoor de caissière op haar knieën zat, haar handen gevouwen voor haar

buik. Haar paarse panty vloekte met het tapijt, dat bij nader inzien toch niet kerstrood te noemen was. Eerder kersenrood. Iets lichter dan kerstrood. Kerstrood zat dicht tegen robijnrood aan. Bij robijnrood had de panty van de caissière niet gevloekt. Robijnrood was net een tint donkerder, paarser dan kerstrood. Meer als de kaftan van de vrouw die naar de frisdrankautomaat rende en het ding een schop gaf. Twee donkere kinderen grepen allebei een arm, trokken haar achteruit. Ze bleef schoppen, in het niets. Kerstrood, had in Utrecht een zoektocht op internet geleerd, was uitgevonden door Coca-Cola. Voordat Coca-Cola bestond had rood met Kerst niets te maken.

Het scherm toonde schokkerige beelden: een wiel, een stuk blik met drie ramen. Achter die ramen had men aan koffie genipt, of wijn, het was tenslotte bijna kerstavond, had men glossy's doorgebladerd en op zeker moment geweten dat hun laatste Kerst al achter hen lag. Ze waren net opgestegen, ademden uit, maakten hun riemen los, haalden een tijdschrift tevoorschijn, dachten aan een drankje, en kort klonk het geluid van staal dat langs staal schuurt, als van metrowielen in een scherpe bocht. Ze schudden hun hoofd, sloegen hun *Elle's* en *Glamours* en *Party's* open. Het was niks. Alles in orde. Ze vlogen tenslotte niet met Turkish Airlines. Hare Majesteit hield hen in de gaten. Ze hadden zin in een knabbeltje. Ze konden het kerstdiner al ruiken. Ze stopten de dopjes van hun iPods in hun oren. *Last Christmas, I gave you my heart...* Als een zaag gestreken met een strakgespannen fietsketting, zo klonk het geluid dat de kersthits tot soundbites versneed: ... *mastime, there's no need to be afr...*

Een schroefblad ritste de huid van het vliegtuig open, sneed een glossy aan stukken – voor de vijfde keer verge-

leek ze het vluchtnummer op het beeldscherm met het nummer op haar ticket. Zij zou naar Woody hebben geluisterd. Naar het lied dat haar man vroeger speelde. Tot voor kort was dat het enige wat hij deed aan Kerst. Iets meer drinken dan gewoonlijk en na een eenvoudige maaltijd dat lied voor haar en Steven spelen. *Jesus Christ was a man who traveled through the land, a hard-working man and brave. He said to the rich, 'Give your money to the poor', so they laid Jesus Christ in His grave.*

Ze had zin om haar iPod uit haar tas te pakken, Woody te horen zingen, Maxime gitaarspelend en Steven drummend op borden en glazen erbij te fantaseren, innerlijk te migreren naar hun hut in de Jura, hun camping op de hoogvlakte, hun appartement aan de quai aux Fleurs, maar dat leek haar gezien de omstandigheden ongepast. Al dit gemijmer was ongepast. Kerstrood, kersenrood, Coca-Cola, pijnboompitten, parmaham, *Jesus Christ was a man who traveled through the land...* Woody Guthrie. Was dat normaal? Nu, hier, denken aan Woody Guthrie? Grote kans dat niemand in dat vliegtuig had geweten wie dat was. Waarom was ze niet in staat tot passende gedachten, emoties? Paniek, of op zijn minst medelijden? Empathie? Stemmige mijmeringen over de broosheid van het bestaan?

Achter de Notre-Dame dobberden twee zwanen. Japanners maakten foto's van de witte nekken tegen het absintgroene water. Op de linkeroever sloeg Steven Innes een zijstraat in; een kerstman in een rolstoel vroeg om een muntje.

'Fuck you,' zei hij. Al die gekken die hem om een aalmoes vroegen. Flikker op.

De Afrikaan die de avond daarvoor – hij liep net een slaaphol voor backpackers uit – de weg wilde weten en hem in zijn gezicht sloeg toen hij vroeg: 'Waarheen?'

Sterf. De vrouw in het café die hem wilde leren kennen en hem niet liet uitpraten. Ze studeerde bij Krapsykolski Wali-whatever die ooit nog de beweging van weet-ik-veel was begonnen. Sodemieter op. Of hij geen decor voor haar kon schilderen of zo. Voor niks natuurlijk. En hem dan haar stinkende Martini laten betalen. Trut.

Vanaf vandaag was hij de maat der dingen. Hij was NinjaX, XmanKilly, Gungho26, hij was een man vrouw zesentwintig vijftig jaar jong oud bruin blond slank dik lang en klein, sportief zat al jaren in een rolstoel hield van bergwandelingen kleine tietjes en volle borsten, kunst die tot denken stemde, techno en stille avondjes bij de open haard, een goed glas wijn, gesprekken over kickboksen en politiek.

NinjaX zag een in vuile dekbedden gewikkeld kauka-

sisch sujet onder een pinautomaat en sprak, terwijl Steven zijn lippen op elkaar hield: ‘Dag meneer clochard! Is het je opgevallen dat je vingers groen zijn? Er loopt pus langs je nagels. Doet dat pijn? Zeg maar niks. Bij nader inzien interesseert het me om en nabij vrij weinig. Het kan me niets schelen of jij ook weleens wat voelt of denkt. Er was eens een mens, hij functioneerde niet, nu knielt hij naast een pinautomaat. Kut voor je. Kan mij ook overkomen, morgen al. Fuck jou met je blikken bier van twee euro veertig, en dan vragen om een *petite pièce* voor brood. Wees eerlijk, ga je wassen, of gooi jezelf in de rivier. Geef het op. Waarom niet? Je bent niet de eerste, je zult niet de laatste zijn. Begrijp je dan niet hoe absurd dat gekerm van je is? Miljarden gingen je voor, miljarden zullen je volgen. “Ik lijd! Boehoe!”’

In Nederland had Steven genoeg verliezers in huis gehaald om twaalf verdiepingen met leed te vullen. Hij had diarree uit tapijt, kots van muren gekrabd, blaren openge-sneden en verdriet opgezogen tot het zelfs wanneer hij sliep uit zijn poriën gulpte. Ideeetje van moeder. Wees je broeders hoeder.

Ze moest een beetje haar best doen. Niet alleen aan zichzelf denken. Bach zou in haar hoofd moeten klinken. Niet Woody. Vaders, moeders, zonen, dochters, kleinkinderen dachten aan Kerst en withete repen blik sneden... *Schlafe, mein Liebster, genieße der Ruh...* Gadverdamme. Werd niks. Sinds ze in Nederland woonde verdroeg ze Bach niet meer. Hij was haar te schoon, hij paste te goed bij haar nieuwe leven in het grachtenpand. Engeltjes op het plafond, schuifdeuren met glas-in-lood, en daar dan nog het *Weihnachtsoratorium* bij... Nee. Ze had modder nodig en stofwolken. *I've seen the dust so black that I couldn't see a thing.*

Een camera zoomde in op een brandende boom. Op een geblakerde mobiel. Op een open brillendoos, de bril was nog heel. Een leesbril zo te zien. Leek verdacht veel op de hare. Ze dacht: dat is mijn bril. En daar lig ik, onder dat stuk blik daar, of naast die brandende boom. Een meter zevenenzestig walmend vlees. En die kleine mannetjes in de helikopter zullen straks met gevaar voor eigen leven langs een touw naar mij afdalen, ze zullen in mijn verkoolde kleren moeten zoeken naar een paspoort of bankpas. Arme mannetjes. Ze zullen niks vinden, want mijn passen en papieren zitten hier in mijn tas. Die is natuurlijk volledig in rook opgegaan. Daarna moeten ze me optillen en in een zak doen, waar ik dan later door iemand anders uit

word gehaald, iemand die me op een stalen tafel legt en mijn gebit onderzoekt om me te identificeren, die tegen iedereen zegt dat het nu eenmaal zijn werk is maar die elke nacht slechter slaapt. Zelfs nu ik ben verongelukt ben ik anderen nog tot last, zelfs nu er geen ik meer is.

Heel even voelde ze iets van medelijden: zelfmedelijden. Vreemd. Zo was ze niet. Zo hoorde ze niet te zijn. Als ze haar emotionele lethargie wilde verdrijven, moest ze zich in Steven verplaatsen. Hoe het voor hem zou zijn als zij daar zo lag. Wat hij dan zou denken. Maar ook dat kon ze zich vandaag moeilijk voorstellen; het hing ervan af of hij zou weten wat ze de laatste dagen allemaal had uitgespookt.

‘Fuck, fuck, fuck,’ zei de jongen die haar het zicht op het scherm benam.

‘Ja, man,’ zei de jongen die naast hem kwam staan. De eerste droeg een Björn Borg-boxershirt, de tweede Calvin Klein. Verder waren hun achterkanten gelijk. Halflange haren in zorgvuldig gewaxte pieken, zwarte bloesjes, Levi’s laag op de heupen. Nonchalant verzorgd.

Steven droeg zijn veel te dure pak vandaag, hij moest zo onderhand op de terugweg zijn van het hoofdkantoor van Leegstandsbeheer B.V. Als haar laatste bemoeienis tenminste zonder consequenties was gebleven, als haar jongste poging zijn leven ten goede te keren op niets was uitgelopen. Dan had hij om half vier, ruim een uur geleden, zijn functioneringsgesprek gevoerd, en liep hij nu terug naar station Maastricht. Met een omweg, want in Nederland verdwaalde hij voortdurend. Hij vond er geen houvast. Vlak nadat ze in Nederland waren teruggekomen, riep hij dat hij het maar een rotland vond, dat lage land met identieke winkelstraten, vier Hema’s en Albert Heijns in een en

hetzelfde kaboutercentrumpje, dat platte land met graffiti-loze puien, fanatieke straatvegers en meedogenloze vuilnismannen: geen dode hond of rottend fruit bleef liggen. Hij had geen oriëntatiepunten in die opgeruimde etalage die voor openbare ruimte moest doorgaan, geen mens nam de moeite een flinke Che, Tupac of Marley op de blinde muren te schilderen, goedgeklede zwervers verkochten kranten in plaats van gewoon zuipend, in wilde lompcombinaties, in een vesting van plastic tassen op hun vaste straathoek tegen zichzelf te liggen ouwehoeren.

Haar jongen. Zo eerlijk als hij toen was. Destijds kon hij niet anders dan de waarheid spreken. Sterker nog, hij was de waarheid zelve.

Een jong meisje, pikzwarte ogen, Calimero op haar borst, drukte hem terwijl ze hem passeerde een briefje in de hand. Bewonderenswaardige techniek, hij had naar haar borsten gekeken en was zich er niet van bewust geweest dat hij het briefje aannam. Hij bleef staan en las. Dacht: ik ga me een beetje druk zitten maken over een doofstom zigeunermeisje.

Het kind kwam terug.

Arm kind. Ach toch. No, I don't understand English. Putain. Al past Calimero je borsten goed. Waar zijn we? Boulevard Saint Germain. Natuurlijk. Ik moet even uitrusten op dat bankje, en jij moet wegwezen. Weg, foei, af. Je bent niet doof en kunt best praten.

Hij ging zitten. De blauwe kerstlichtjes in de platanen werden weerspiegeld in het natte wegdek. Vond hij vroeger mooi. Had hij nog eens geschilderd. Slecht geschilderd, terwijl Madeleine over zijn schouder meekeek. Het moest Van Gogh worden, het werd Steven Innes. Madeleine wees hem op zijn verkrampte rechterhand, op de benauwde beweginkjes die hij zijn hand toestond te maken, ze wees hem op de goudschilfers die de maan in de plassen strooide, ze danste net zolang tussen de langsschietende taxi's door tot hij schreeuwde dat ze godverdomme elk moment platgereden zou kunnen worden en het zo niet leuk meer was. Ze likte verf van zijn penseel en sprak met

blauwe lippen: ‘Wat ben je toch een bang mannetje. Ontspan!’

In de binnenzak van zijn jasje vermoedde hij een halve joint. Hij grabbelde wat, vond alleen de sleutels van het gebouw waarvan de toegang hem was ontzegd. Een kantoorgebouw in Nieuwegein. Zijn kasteel. De vesting waarin hij op advies en met hulp van zijn moeder de verschopten der aarde onderdak had geboden. Adu, Hanne, Charlie. ‘Wees je broeders hoeder.’ Laura had het tot vervelens toe herhaald – al diende haar bloedeigen broer, Stevens huisbaas, ‘stupide proleet’, zo zei ze, van hun project onwetend te blijven. ‘Broerlief leeft alleen voor zichzelf. Zo zijn wij niet. Ik heb geld. Jij hebt ruimte. We moeten anderen in ons geluk laten delen.’

Hij had gedeeld tot zijn geluk was verdund als een medicijn in een homeopathische crème, en toen hij voorzichtig vroeg om een tegenprestatie werd hij als een kwakzalver weggehoond. Niet alleen door zijn logés, ook door Laura. Ze vond het verwerpelijk dat hij zijn gasten huur was gaan rekenen.

‘Wil je dat ik een Nederlander word of niet?’ had hij gevraagd.

‘Ik wil dat je gelukkig wordt.’

‘Doe ik. Morgen. Eerst word ik ondernemer. Oom Gregor leert me alle kneepjes van het vak.’

‘Alle kneepjes... Alsjeblieft. Wat heb ik je geleerd over clichés?’

‘Wil je dat ik normaal Nederlands leer praten of niet?’

‘Ik wil dat je gelukkig wordt.’

Zijn vader en Gregor hadden altijd precies hetzelfde beweerd. Iedereen wilde dat hij gelukkig werd – tot hij daartoe werkelijk een poging deed.

Twaalf verdiepingen in een kraakwit hoefijzerontwerp. De voormalige residentie van You&Me Worldwide. De eerste maanden was hij blind geweest voor de kansen die zijn nieuwe situatie bood. Hij woonde met Adu op de tweede verdieping, op de derde woonde Charlie en op de eerste Hanne. Het idee kwam op een nacht tot hem, na weken van Charlies angstaanvallen en Hannes huilbuien. Hij dacht aan een opmerking van Gregor; die middag had hij Steven laten zien hoe een lastige huurder uit een pand te verwijderen – in dit geval een opaasje dat in een tochtige fabriekshal een vuurtje stookte: ‘Niet zeuren, neef. Je begint net. Focus op de kansen die je krijgt. In een paleis met duizend naakte wijven zou jij je zorgen maken over de werk-omstandigheden van het personeel.’

Adu stond op om over te geven in een van de lege plantenbakken. Steven dacht: ik wil dit niet elke nacht horen. En dat hoeft ook niet. Dit is mijn kasteel, ik ben de koning.

De dag daarna verhuisde hij naar de twaalfde, de directieverdieping. Glazen buitenwanden, meer licht, minder lawaai.

Aan zijn logés van het eerste uur viel natuurlijk niets te verdienen. Bleven over acht verdiepingen voor betalende bewoners. Sjors was de eerste. Een kennis van Hanne. Liep met een stok, had een bankrekening, AOW en een gokverslaving. Was door zijn vrouw het huis uitgezet. Diende met onmiddellijke ingang over een nieuw adres te beschikken.

Met de komst van de kreupele Sjors was hij gestopt met de wekelijkse driloefeningen: iedereen binnen vijf minuten op het dak, handbagage mee, de rest van de spullen in ordentelijke stapels in de kamers van Steven. Als Gregor ooit op het onzalige idee zou komen zijn favoriete antikraak-